

4.3 Místně zakotvené učení z pohledu žáků a pedagogů a tvorba regionální učebnice

PŘÍKLAD DOBRÉ PRAXE

Cílem tohoto dokumentu je představit metodiku zpracování projektu Místně zakotvené učení z pohledu žáků a pedagogů a tvorba regionální učebnice. Veškeré uvedené výstupy jsou zveřejněny na stránkách www.maporlicko.cz v sekci Dlouhodobé aktivity. Zároveň je zde zveřejněno i studentské portfolio a fotodokumentace z projektu.

Projekt byl rozdělen do několika fází. Hlavním cílem projektu bylo seznámit žáky základních škol s informacemi o své obci, pedagogy se základními principy metody místně zakotveného učení, propojit školy se zástupci místní komunity, na základě informací a výstupů získaných ze všech aktivit vytvořit studentské portfolio pro žáky a pedagogy 1. stupně týkající se obce, ve které žijí. Na úvod je nutné říci, že projekt byl doplňován o nové aktivity, které v původní projektové fichi plánovány nebyly (např. ověřování a připomínkování pedagogy 1. stupně) a také, že projekt byl ovlivněn distanční výukou a hygienickými opatřeními. Na celkové realizaci projektu a finálním výstupu, se však tato skutečnost promítla pozitivním směrem, kdy školy vyzkoušely možné způsoby, jak lze projektové vzdělávání realizovat v distančním vzdělávání.

Do projektu se zapojily:

- Základní škola Česká Třebová, Habrmanova ulice;
- Základní škola Dolní Dobrouč;
- Základní škola a mateřská škola Libchavy;
- Základní škola a mateřská škola Sopotnice.

PRŮBĚH PROJEKTU

Mezi prvními aktivitami, kterými byla zahájena realizaci projektu, bylo **setkání zástupců zapojených základních škol a lektorů ze Střediska ekologické výchovy Sever** (21.1.2019). V rámci tohoto setkání byly představeny základní principy konceptu místně zakotveného učení, jaké metody lze v místně zakotveném učení používat, jaké projekty z místně zakotveného učení vznikají atd. Na tuto odbornou část navázalo představení harmonogramu realizace projektu a byl zapojeným školám předán první úkol.

První úkol se týkal tématu **Příroda obce**. Žáci zpracovávali tyto otázky:

- 1) Který vrchol je v okolí vaší obce nejvyšší? Je z něho výhled do krajiny? Pokud ano, co z něj můžeme vidět?
- 2) Jak se jmenuje vodní tok, který protéká vaší obcí? Kde tento vodní tok pramení a do jaké řeky se vlévá?
- 3) Pokud se bavíme o tématu příroda nesmíme zapomenout na její ochranu. Je ve vaší obci nějaký chráněný krajinný prvek (např. památný strom, přírodní park, přírodní rezervace, ...)? Pokud

ano, z jakého důvodu je tento krajinný prvek chráněný? Pokuste se zjistit, jestli se k tomuto místu neváže nějaká historka nebo pověst.

- 4) Existuje v okolí obce naučná stezka? Pokud ano, týká se některá z informačních tabulí přírody?
- 5) Kam byste vyrazili v okolí vaší obce na výlet do přírody?

Na zpracování těchto otázek měly zapojené školy celé druhé pololetí školního roku 2018/2019. V červnu 2019 školy odevzdaly první výstupy. Každá škola pojala zpracování jinak, a to dodává celému procesu své kouzlo (pracovní listy, samostatná práce, zpracování projektu, beseda s odborníkem, ověření informací v terénu atd.). Na základě zpracovaných odpovědí na zadané otázky, se začal připravovat finální dokument, kdy se z výstupů od žáků 2. stupně připravoval materiál pro žáky 1. stupně. Dne 18. září 2019 se se zapojenými školami zrealizovalo **první sdílení zkušeností**. Cílem této schůzky bylo předat si zkušenosti ze zpracování prvního úkolu a na základě zkušeností pedagogů upravit zadání dalších úkolů.

Druhé téma **Historie a kultura obce** se zpracovávalo v prvním pololetí školního roku 2019/2020. Žáci dostali tyto otázky ke zpracování:

- 1) Kdy byla založena vaše obec? Víte, jak vznikl název vaší obce?
- 2) Jaký máte znak obce? Váže se ke znaku nějaká legenda nebo pověst?
- 3) Kolik žije ve vaší obci obyvatel?
- 4) Jaké máte v obci významné historické památky? Znáte o nich nějaké zajímavosti?
- 5) Organizují se ve vaší obci kulturní akce? Pokud ano, na co se zaměřují?
- 6) Škola je pro obec stejně důležitá jako obchod nebo pošta. Co všechno víte o vaší škole?

Na základě zkušeností ze zpracování prvního úkolu se do projektu zařadilo předání výstupů přímo ve školách. Odborný manažer nebo koordinátor aktivity si se žáky, kteří úkol zpracovávali, domluvil schůzku, v rámci které si převzal zpracované výstupy a společně se se žáky pobavil o pocitech ze zpracování daných úkolů. Zařazení této aktivity lze vnímat jako velmi prospěšné a pro žáky motivující. V rámci tohoto úkolu volily školy tyto metody zpracování: beseda se starostkou, rozhovor s nejstarší obyvatelkou obce, pracovní list, žáky natočené video, práce s datovými zdroji, revize dřívějších školních projektů atd.

Pro druhé pololetí školního roku 2019/2020, bylo zvoleno téma **Firmy a místní podnikatelé**. Žákům byly zadány tyto otázky:

- 1) Jaké firmy existují ve vašem blízkém okolí? Na co se tyto firmy zaměřují?
- 2) Udělejte mezi svými spolužáky anketu. Zeptejte se, kde pracují jejich rodiče. Zjistěte, zda pracuje více rodičů přímo ve vaší obci nebo za zaměstnáním dojíždí.

V rámci **druhé schůzky ke sdílení zkušeností**, která proběhla 22. června 2020, se se zapojenými školami řešilo hlavně zpracování zadaného tématu v průběhu první vlny distančního vzdělávání. Na základě diskuze byl termín pro odevzdání třetího úkolu posunut do 30. září 2020. Zároveň školy sdílely své zkušenosti s distanční výukou.

Třetí úkol byl pro zapojené školy ve většině případů novou zkušeností, jak zrealizovat projektové vyučování při distanční výuce. Školy volily zpracování úkolu přes řízenou diskuzi, samostatnou práci, zpracování powerpointové prezentace, e-mailovou komunikaci, práci se sdílenými dokumenty a práci s internetovými datovými zdroji.

Prostřednictvím Žádostí o změnu byla v létě 2020 přidána do projektu aktivita práce s pedagogy 1. stupně. Cílem této aktivity bylo ve spolupráci s pedagogy 1. stupně ověřit vhodnost zpracovávaného materiálu pro žáky na 1. stupni. Zpracované materiály byly předány do výuky, kde byly jednotlivé pracovní listy ověřeny. Zároveň pedagogové zpracovali připomínky a zpětnou vazbu k jednotlivým tématům. Jako první byla **ověřována témata Příroda obce, Historie a kultura obce**. Připomínky a náměty pedagogů byly zapracovány do finálního dokumentu. Zpětná vazba od pedagogů byla pozitivní, kvitovali, že se jedná o materiál, který je zpracován přímo pro jejich obec. Dle jejich názoru jsou některé otázky vhodnější pro mladší děti, některé pro 4. a 5. třídu.

Čtvrtým tématem, kterým se žáci 2. stupně zabývali, bylo téma **Turistické cíle a zajímavosti**:

- 1) Kam byste vzali kamaráda na výlet ve vašem okolí?
- 2) Říká se, že opakování je matka moudrosti. Která tísňová telefonní čísla znáš?
- 3) Vezmi si turistickou mapu své obce/města (dá se jednoduše najít na www.mapy.cz). Vypiš a nakresli 5-7 turistických značek, které zde vidíš.

Toto téma bylo zpracováváno v prvním pololetí školního roku 2020/2021. Podobně jako téma Firmy a místní podnikatelé bylo zpracování tématu ovlivněno distanční výukou. Často se vracely od základních škol výstupy, kdy část byla zpracována při prezenční výuce a část při distanční výuce. U tohoto úkolu byla ze strany škol vidět již zkušenost s distanční výukou z jarních měsíců a pedagogové se žáky navazovali na zkušenosti, které již měli. Pro zpracování tohoto úkolu byly využity metody pracovního listu, zpracování powerpointové prezentace, zpracování projektu, zpracování informačního banneru, práce s mapou a lokalizace vybraných bodů na mapě, práce s datovými soubory, práce s internetovými zdroji, či kritického myšlení.

V průběhu jara 2021 probíhalo další ověřování materiálů na 1. stupni. Tentokrát pedagogové společně se žáky **ověřovali téma Firmy a místní podnikatelé**. I toto téma bylo hodnoceno velice kladně. Většina pedagogů si pracovní listy rozšířila o své náměty a úkoly.

Závěrečné téma bylo v projektové fichi vydefinováno jako specifika dané obce. I přes to, že zapojené školy jsou z různě velkých měst a obcí, podařilo se vydefinovat téma, které se týkalo všech. A to **Doprava a místní samospráva**. Jelikož žáci pracovali s jízdním řádem, měla každá škola své specifické zadání:

Příklad otázek pro ZŠ Česká Třebová, Habrmanova ulice:

Téma Místní samospráva:

- 1) Jaké orgány místní samosprávy máte v České Třebové?
- 2) Na jak dlouhou dobu je volen starosta?
- 3) Kdy se konaly poslední komunální volby?

Téma Doprava:

- 1) Pokud nastoupíš v České Třebové na vlak, kam můžeš dojet? Zjisti, kdy byla v České Třebové železnice postavena a čím je nádraží v České Třebové zajímavé.

700900 Česká Třebová-Dlouhá Třebová-Ústí n.Orl.

Platí od 30.8.2020 do 11.12.2021

 Právěprahu zajišťuje: ČSAD Ústí nad Orlicí, a.s., Třebovská 330, 562 00 Ústí nad Orlicí, provozovna Ústí nad Orlicí, tel. 465 500 623, 465 521 150, www.icomtransport.cz/csad-usti-nad-orlici/, csaduo@icomtransport.cz (spoje 1,5,9,15-23,27,29,33-45,49-107,111-125)
 ČSAD Ústí nad Orlicí, a.s., Třebovská 330, 562 00 Ústí nad Orlicí, provozovna Litomyšl, tel. 461 615 252, 465 521 150, www.icomtransport.cz/csad-usti-nad-orlici/, csaduo@icomtransport.cz (spoje 3,13,25)
 ČSAD Ústí nad Orlicí, a.s., Třebovská 330, 562 00 Ústí nad Orlicí, provozovna Lanškroun, tel. 465 321 010, 465 521 150, www.icomtransport.cz/csad-usti-nad-orlici/, csaduo@icomtransport.cz (spoje 7,11,31,47,109)

km	TPZ/TČ	1	3	5	7	9	101	11	13	15	17	103	19	21	23	105	25	27	107	29			
		×	×	×	×	×	⊕	+	×	×	⊕	+	×	×	×	⊕	+	×	×	⊕	+		
0	0	0	930	od Česká Třebová, Terminál J.Pernera...																			
1	1	1	930	Česká Třebová, hudební škola																			
1	1	1	930	Česká Třebová, Habrmanova																			
1	1	1	930	Česká Třebová, zdravotní středisko																			
2	2	2	930	Česká Třebová, Primona																			
2	2	2	930	Česká Třebová, Tesco																			
3	3	3	930	Česká Třebová, Pamik škola																			
3	3	3	930	Česká Třebová, sídl.Lhotka																			
5	5	5	930	Česká Třebová, Lhotka																			
5	5	5	930	Česká Třebová, Na špiči																			
5	5	5	930	Dlouhá Třebová, Jednota																			
7	7	7	930	Dlouhá Třebová, nákup střediska																			
8	8	8	930	Dlouhá Třebová, transformátor																			
8	8	8	930	Dlouhá Třebová, kovárna																			
9	9	9	930	Ústí n.Orl., U Tří mostů																			
10	10	10	930	Ústí n.Orl., Hylavský sídliště																			
10	10	10	930	Ústí n.Orl., Hylavský Perla																			
11	11	11	930	Ústí n.Orl., Žel.zast.město																			
11	11	11	930	Ústí n.Orl., Rietev																			
12	12	12	930	Ústí n.Orl., nemocnice																			
12	12	12	930	Ústí n.Orl., Tvardkova																			
12	12	12	930	Ústí n.Orl., nákupní zóna																			
13	13	13	930	Ústí n.Orl., aut.nádr.																			

pokračování

km	TPZ/TČ	31	33	109	35	37	39	125	41	43	111	45	47	49	113	51	53	115	55				
		×	×	⊕	×	×	×	⊕	+	×	⊕	+	×	×	⊕	+	×	×	⊕	+			
0	0	0	930	od Česká Třebová, Terminál J.Pernera...																			
1	1	1	930	Česká Třebová, hudební škola																			
1	1	1	930	Česká Třebová, Habrmanova																			
1	1	1	930	Česká Třebová, zdravotní středisko																			
2	2	2	930	Česká Třebová, Primona																			
2	2	2	930	Česká Třebová, Tesco																			
3	3	3	930	Česká Třebová, Pamik škola																			
3	3	3	930	Česká Třebová, sídl.Lhotka																			
5	5	5	930	Česká Třebová, Lhotka																			
5	5	5	930	Česká Třebová, Na špiči																			
7	7	7	930	Dlouhá Třebová, Jednota																			
7	7	7	930	Dlouhá Třebová, nákup střediska																			
8	8	8	930	Dlouhá Třebová, transformátor																			
8	8	8	930	Dlouhá Třebová, kovárna																			
9	9	9	930	Ústí n.Orl., U Tří mostů																			
10	10	10	930	Ústí n.Orl., Hylavský sídliště																			
10	10	10	930	Ústí n.Orl., Hylavský Perla																			
11	11	11	930	Ústí n.Orl., Žel.zast.město																			
11	11	11	930	Ústí n.Orl., Rietev																			
12	12	12	930	Ústí n.Orl., nemocnice																			
12	12	12	930	Ústí n.Orl., Tvardkova																			
12	12	12	930	Ústí n.Orl., nákupní zóna																			
13	13	13	930	Ústí n.Orl., aut.nádr.																			

* jede v pracovních dnech
 ⊕ jede v sobotu
 ↑ jede v neděli a ve svátek uznané svátky
 ⊕ spoj zastávkou projezdí
 ↳ spoj jede po jiné trase

20 nejezdí od 23.12.20 do 31.12.20
 25 nejezdí od 24.12.20 do 25.12.20, 1.1.21
 42 nejezdí od 30.8.20 do 31.8.20, od 23.12.20 do 3.1.21, od 1.7.21 do 31.8.21
 52 jede také 31.12.20, nejezdí od 24.12.20 do 25.12.20

- 2) Představ si následující situaci. Do školy dojíždíš, vybil se ti mobil, platí nové jízdní řády, kamarád s připojením na internet nikde poblíž a potřebuješ zjistit, v kolik ti jede autobus domů. Zorientuješ se v tomto jízdním řádu, který visí na zastávce u školy? Pokud skončí vyučování v 15:00, kdy jede autobus směr Ústí nad Orlicí?

Závěrečné téma zapojené školy zpracovávaly ve druhém pololetí školního roku 2020/2021. Výstupy byly od žáků předány koordinátorovi aktivity na společných schůzkách v červnu 2021. Na těchto schůzkách přebral od škol jednotlivé výstupy a společně se žáky zapojených škol hodnotil celkovou realizaci projektu. Jak ze zpětné vazby od pedagogů, tak ze schůzek se žáky, byly úkoly pozitivně hodnoceny a žáky moc bavily. Z některých škol nám byla i předána zpětná vazba od zákonných zástupců, kteří kvitovali zaměřením úkolů na místně zakotvené učení a na znalost místa, kde žáci žijí. Pro zpracování pátého úkolu byly použity tyto metody: pracovní list, skupinová práce, beseda se starostou obce, terénní šetření.

Třetí sdílení zkušeností mezi pedagogy zapojených škol proběhlo 28. června 2021. Na této schůzce došlo ke sdílení zkušeností ze čtvrtého a pátého úkolu. Zároveň byla předána informace z ověřování

zpracovaného materiálu pedagogy 1. stupně. Souběžně s aktivitami, které probíhaly ve školách, zpracovával realizační tým MAP II společnou část pro všechny zapojené školy, a to obecný úvod, který představuje region Orlickoústecka a Českotřebovska. Každá škola na závěr projektu dostane vytištěná studentská portfolia, která budou složena z obecného úvodu a z pracovních listů týkajících se dané obce, které byly zpracovány na základě výstupů od žáků 2. stupně.

Na podzim 2021 proběhlo **ověřování témat Turistické cíle a zajímavosti, obecný úvod a Doprava a místní samospráva**. Pedagogové 1. stupně se shodli, že tato témata jsou vhodně zpracovaná pro 3. až 5. třídu, kdy lze materiál bez větších úprav používat. U žáků 1. až 2. třídy je nutno více dané úkoly rozpracovat a diferencovat, aby byly pro děti srozumitelné. Jako celek hodnotí celé studentské portfolio velmi kladně a pozitivně a domnívají se, že bude ve školách hojně využíváno.

V průběhu podzimu také proběhly **2 zážitkové workshopy neziskové organizace Post Bellum**. Workshopy sloužily jako příklad další metody místně zakotveného učení, a to dramatizace historických událostí, které mohou být aplikovány na události, které proběhly přímo v jejich obci.

15. prosince 2021 proběhlo **závěrečné sdílení zkušeností**. Tato schůzka ke sdílení zkušeností byla veřejná. Na toto setkání měly možnost se přihlásit i ostatní školy z regionu. Na této schůzce došlo k evaluaci projektu, a to jak se strany realizačního týmu, tak i ze strany pedagogů 1. a 2. stupně zapojených základních škol. Pedagogové 1. stupně ocenili, že materiál je velmi přínosný. Domnívají se, že je využitelný v průběhu celého prvního stupně, vždy s menší či větší intervencí pedagoga. Ocenili mezipředmětové využití materiálů. Pohled pedagogů 2. stupně nejvíce vystihují 2 názory ze závěrečné evaluace projektu, která byla součástí závěrečného sdílení zkušeností:

„Práci na projektu hodnotím velice kladně. Z mého pohledu je velmi důležité, aby děti znaly svoji obec. Při plnění každého úkolu jsme vždy zjistili něco nového. Něco, co nikdo z žáků, kteří na úkolu pracovali, do té doby nevěděl. Tyto nové informace si žáci předávali ve třídách v rámci třídnických hodin. Pokračování této aktivity bych ocenila.“

ZŠ a MŠ Libchavy

„Děti vysoce hodnotily školní výlet, který navazoval na úkol č. 4, jako nejlepší výlet, který ve škole zažily (šlo o turistiku v okolí obce a hledání turistických značek). Bavilo je i vytváření pomůcek a materiálů pro mladší žáky (omalovánka, pexeso...) Pro mě to byla zase příležitost, jak přiblížit žákům dění a informace o obci, kromě toho nám některé úkoly částečně splynuly s jinou aktivitou, která spočívala v mapování vyprávěnek z naší obce. Takže žáci měli příležitost propojovat.“

ZŠ a MŠ Sopotnice

Všechny výstupy projektu a zpracované studentské portfolio byly veřejnosti představeny na **Závěrečné konferenci – Veletrhu úspěchů škol s podporou projektu MAP II**, která proběhla 17. února 2022 v České Třebové.

PŘÍNOSY PROJEKTU

Přínosy projektu jsou identifikovatelné na několika úrovních. **Na úrovni pedagogických pracovníků 2. stupně** došlo k rozvoji kompetencí v oblasti práce s tématem místního regionu, aplikace tématu „Místní region“ do výuky (v prezenční i distanční formě výuky). Dále měli možnost sdílet své zkušenosti s pedagogy z ostatních škol, kteří se zabývali stejnými tématy. Možnost sdílet metody a formy zpracování daných témat, pedagogické vedení žáků při distanční formě výuky při zpracování zadaných úkolů. Zároveň tím získali také možnost dalšího propojení s místní komunitou.

Na úrovni žáků 2. stupně došlo k rozšíření znalostí o místním regionu, kdy žáci na základě zadaných úkolů spolupracovali s jednotlivými zástupci místní komunity. Na základě této interakce byl budován vztah k regionu, ve kterém vyrůstají. Zároveň byli podpořeni žáci ohroženi školním neúspěchem, kteří dostali možnost objevit v sobě schopnosti a dovednosti, ve kterých by mohli vynikat. U žáků 2. stupně bylo cíleně rozvíjeno mezipředmětové vnímání tématu místního regionu. Zároveň bylo pro žáky motivačním prvkem, že se podílejí na zpracování materiálu, se kterým budou pracovat jejich spolužáci.

Na úrovni pedagogů 1. stupně došlo k rozvoji kompetencí při práci s tématem místního regionu při ověřování zpracovaných pracovních listů studentského portfolia. Dále možnost spolupracovat na materiálu, který je určen pro 1. stupeň a týká se obce/města, ve které/m pracovně působí a někteří i žijí.

Žáci 1. stupně získali studentské portfolio s informacemi a úkoly, které se týkají obce, ve které žijí.

Místní komunita získala možnost zapojit se edukativního procesu ve školách, propojení formálního a neformálního vzdělávání, zvýšení povědomí u žáků o aktivitách, které v obci probíhají.

Hlavním přínosem pro projekt MAP II bylo propojení spolupráce mezi školou a místní komunitou, propojení formálního a neformálního vzdělávání, podpora práce pedagogů v tématu místního regionu, podpora pozice škol v místní komunitě, vytvoření bezpečného prostoru pro sdílení zkušeností mezi pedagogy a vytvoření studentského portfolia, které ve školách zůstane jako aktivní materiál a bude dále využíván.